

#CAL

Raport — 03

Tomasz Bojanowski

**Analiza wybranych
aspektów przestępczości
w ujęciu geograficznym
na przykładzie Polski**

Autor główny:
Tomasz Bojanowski

Skład:
Tomasz Wójcik

Wykorzystano materiały CC autorstwa:
Richard Zeid, Faruk Tokluoğlu

Centrum Analiz Latarnika
Kalisz 2023

Pozostałe raporty, komentarze i felietony Centrum Analiz Latarnika dostępne są na stronie internetowej: latarnikkaliski.pl/analizy

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Spis treści

Wprowadzenie	4
Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw	5
Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw o charakterze kryminalnym	7
Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw przeciwko mieniu	8
Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw drogowych	9
Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	10
Miasta w Polsce z największą liczbą wypadków drogowych	12
Miasta w Polsce z największą liczbą ofiar śmiertelnych na skutek wypadków drogowych	13
Miasta w Polsce z największą liczbą rannych na skutek wypadków drogowych	13
Podsumowanie	14

Autor

Tomasz Bojanowski – Magister prawa, doktorant w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w dyscyplinie nauk prawnych. Współpracownik Warszawskiego Seminarium Aksjologii Administracji - menedżer ds. działalności online. Doświadczenie zawodowe zdobywał w Rządowym Centrum Legislacji i Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości Główny obszar zainteresowań: prawo i postępowanie karne, ochrona praw człowieka, prawo międzynarodowe i prawo konstytucyjne.

1

Wprowadzenie

Zagadnienie przestępczości powinno być co do zasady przedmiotem analiz nauk prawnych, kryminalistyki i kryminologii¹. W związku ze wzrostem przestępczości oraz silnym dążeniem władz do zapobiegania i przeciwdziałania temu zjawisku, należy zauważyć, że przestępczość badana jest także przez przedstawicieli nauk ekonomicznych², pedagogicznych³, psychologicznych⁴ etc. Rozwój nauki daje szerokie możliwości analiz zjawiska przestępczości. Szczególną uwagę należy zwrócić na opracowania o charakterze interdyscyplinarnym, które posiadają największą wartość praktyczną oraz teoretyczną.

Przedmiotowa analiza wykorzystuje metodę właściwą dla nauk prawnych oraz kryminalistyki. W związku z tym we wprowadzeniu zostaną przedstawione rozwój kryminalistyki oraz podstawowe teorie kryminalistyczne.

Zdecydowany wzrost przestępczości nastąpił w XIX i XX wieku, co było konsekwencją wielu zmian społecznych oraz rozwoju nauki. Jedną z najistotniejszych jest rozwój miast, a w efekcie migracja ludności ze wsi do miast. To przyczyniło się do alienacji społecznej i wzrostu anonimowości potencjalnych przestępców. Ogromny wpływ miały także kryzysy gospodarcze oraz pogorszenie sytuacji materialnej ludności. Niniejszy proces wymusił na władzach publicznych podjęcie konkretnych decyzji, które miały służyć zapobieganiu i przeciwdziałaniu, a także ściganiu przestępców.⁵

Z pomocą przyszła nauka kryminalistyki, którą można zdefiniować jako naukę o taktycznych zasadach i sposobach oraz o technicznych metodach i środkach rozpoznawania i wykrywania prawnie określonych, ujemnych zjawisk społecznych, a w szczególności przestępstw i ich sprawców oraz udowodnienia istnienia lub braku związku pomiędzy osobami i zdarzeniami, a także zapobiegania przestępstwom i innym niekorzystnym, lecz prawnie relewantnym zjawiskom. Nauka ta zajmuje się również strategią przewidywania i przyszłego rozpoznawania oraz zwalczania tych zjawisk, zwłaszcza poprzez zapobieganie ich powstawaniu i rozwojowi.⁶

Kryminologia dzieli się na trzy działy: etiologię przestępczości i zjawisk ze sfery patologii życia społecznego, symptomatologię przestępczości i zjawisk ze sfery patologii życia społecznego i wiktymologię. Na potrzeby niniejszej analizy niezbędną będzie ta pierwsza, która pozwala wyjaśnić przyczyny i uwarunkowania przestępczości.

Etiologia wymienia następujące koncepcje dotyczące przyczyn i uwarunkowań przestępczości:

1 D. T. Herbert, *Crime and place: an introduction*, [w:] D. J. Evans, D. T. Herbert (red.), *The Geography of Crime*, Routledge, Londyn, Nowy York 1989, s. 1.

2 G. S. Becker, *Crime and Punishment: An Economic Approach*, «Journal of Political Economy» 78/1968, s. 169-217

3 B. Karwat, Uwarunkowania zachowań przestępczych, Nauka, Polityka, Kultura, Społeczeństwo, Artykuł naukowy, 2007

4 B. Holyst, *Kryminologia*, Warszawa 2009, s. 911-915.

5 T. Hanausek, *Kryminalistyka – zarys wykładu*, Warszawa 2008, s. 14.

6 Tamże.

- Biologiczne – przyczyny i uwarunkowania przestępczości tkwią wyłącznie w czynnikach biologicznych np. dziedziczenie przez sprawców cech przestępczych człowieka pierwotnego; uszkodzenia mózgu w życiu płodowym; atypowy układ chromosomów; czynniki chorobowe wynikające ze schorzeń psychicznych; zaburzenia osobowości wrodzone lub nabyte; zmiany zachodzące w mózgu.
- Socjologiczne – przyczyny i uwarunkowania przestępczości leżą w czynnikach społecznych zaznaczających się silnie w środowisku, w którym żyje człowiek, a zwłaszcza w warunkach jego wychowania mowa tu m.in. o negatywnych zjawiskach społecznych (ubóstwo, bezrobocie) lub pozytywnych np. nadmiar dóbr materialnych.
- Mieszane – zasada się na połączeniu koncepcji biologicznych i socjologicznych. Wynika z tego, że człowiek może urodzić się z pewnymi predyspozycjami biologicznymi, które aktywują się dopiero w określonych uwarunkowaniach społecznych, co jest bezpośrednią przyczyną popełnienia przestępstwa.
- Sytuacyjne – zgodnie z tą koncepcją za przyczynę przestępczości należy uznać sytuację człowieka, w której znalazł się w danej chwili.⁷

Na tej podstawie należy stwierdzić, że trafna jest wieloczynnikowa koncepcja etiologii przestępczości. Niemożliwe byłoby oparcie się tylko o jedną koncepcję w analizie przyczyn tego zjawiska.

Niniejszy wstęp o charakterze teoretycznym ma wprowadzać do tematu i prezentować możliwe przyczyny występowania przestępczości. W dalszej części artykułu autor nie zamierza nawiązywać do przedstawionych koncepcji. Będzie wskazywał jedynie na potencjalne przyczyny wysokiego poziomu przestępczości na danym obszarze.

Przedmiotem niniejszej pracy jest analiza wybranych aspektów przestępczości w ujęciu geograficznym. Autor przedstawi dane dotyczące kilku rodzajów przestępstw w wybranych miastach oraz wyprowadzi na tej podstawie wnioski. Należy w tym miejscu wskazać, że literatura dysponuje wachlarzem danych, które można omówić, i w tej analizie niemożliwe jest przedstawienie każdego ujęcia. Autor zamierza omówić zatem najnowsze dostępne dane przedstawione przez Główny Urząd Statystyczny oraz wybranymi raportami i literaturą.

2

Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw

Na początku głównej części analizy należy przedstawić kilka definicji. Po pierwsze pojęcie przestępstwa. W polskim systemie prawnym brak jest legalnej definicji tego zjawiska. Jednak najprościej rzecz biorąc, za przestępstwo należy uznać każde zachowanie stypizowane w przepisie karnym, który znajduje się w Kodeksie Karnym lub ustawie szczególnej. Będą to zatem czyny (zachowania) zawinione i społecznie szkodliwe (w

⁷ M. Kwiek, *Etiologia przestępczości z perspektywy teorii historii życia*, Kraków 2020.

stopniu większym niż znikomy), zabronione pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.⁸

W przypadku przestępstwa stwierdzanego sytuacja jest bardziej klarowna. Komenda Główna Policji proponuje, aby rozumieć ten termin jako „zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem (zbrodnią lub występkiem ściganym z oskarżenia publicznego, w tym także przestępstwem skarbowym, objętym postępowaniem przygotowawczym zakończonym, w wyniku którego potwierdzono zaistnienie czynu zabronionego)”.⁹

Poza liczbą stwierdzonych przestępstw przedstawiony zostanie także wskaźnik wykrywalności, czyli „stosunek liczby przestępstw wykrytych (łącznie z wykrytymi z podjęcia umorzenia) przez ogólną liczbę przestępstw stwierdzonych, powiększoną o liczbę przestępstw wykrytych po podjęciu postępowań umorzonych w roku ubiegłym lub latach poprzednich – wyrażony w procentach”.¹⁰

W analizie nie będzie omawiany aspekt wzrostu przestępczości. Niemniej, gdyby osoby zainteresowane przedmiotową analizą chciały porównać zaprezentowane dane do zestawień z lat poprzednich, muszą zwrócić uwagę na kwestię zmiany sposobu gromadzenia danych, która nastąpiła w 2013 roku. Od tego momentu Komenda Główna Policji do przestępstw stwierdzonych zalicza również czyn karalny nieletniego, co do którego sąd rodzinny wydał w postępowaniu w sprawie nieletniego decyzję o jego zakończeniu, stwierdzając popełnienie przez nieletniego czynu karalnego, będącego przestępstwem ściganym z oskarżenia publicznego.¹¹

Z uwagi na ograniczone ramy opracowania analiza będzie omawiała jedynie 10 miast, które posiadają najwyższy wskaźnik przestępstw stwierdzonych.

Jako ciekawostkę należy potraktować fakt, że media zestawienie miast, w których popełniono najwięcej przestępstw, nazywają rankingiem najmniejbezpiecznych polskich miast. Oczywiście jest to wyznacznik poziomu bezpieczeństwa, ale należy zwrócić uwagę na rodzaje przestępstw (gospodarcze, kryminalne, etc.).

Lp.	Nazwa miasta	Liczba przestępstw	Wskaźnik wykrywalności	Województwo
1.	Mysłowice	359,3	98%	śląskie
2.	Wąbrzeźno	94,0	96%	kujawsko-pomorskie
3.	Grajewo	87,6	98%	podlaskie
4.	Rajgród	87,6	98%	podlaskie
5.	Szczuczyn	69,0	82%	podlaskie

8 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.

9 <https://statystyka.policja.pl/download/20/232288/Uwagiidefinicje.docx> [dostęp 22.08.2023 r.]

10 Tamże.

11 „W latach 1999-2012 czyn zabroniony nieletniego i nieletni, który się go dopuścił, rejestrowany był w chwili zakończenia postępowania przygotowawczego i przekazania materiałów do sądu rodzinnego bez względu na rozstrzygnięcie w sprawie. W 2013 roku czyn karalny i osoba nieletnia były ewentualnie rejestrowane dopiero po uzyskaniu informacji zwrotnej z sądu o sposobie rozstrzygnięcia. Od 2014 roku policja nie prezentuje informacji o czynach karalnych nieletnich” <https://statystyka.policja.pl/download/20/232288/Uwagiidefinicje.docx> [dostęp 22.08.2023 r.]

6.	Katowice	67,8	89%	śląskie
7.	Nowy Sącz	67,8	89%	małopolskie
8.	Gołdap	53,7	96%	warmińsko-mazurskie
9.	Włocławek	51,8	80%	kujawsko-pomorskie
10.	Sopot	49,2	65%	pomorskie

Źródło: Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_przestepstw [dostęp 20.08.2023 r]

Należy wyróżnić kilka obszarów, gdzie jest najwięcej stwierdzonych przestępstw – województwa: podlaskie (przestępczość wynikająca z bliskości granicy z Białorusią), małopolskie i kujawsko-pomorskie (wysoki wskaźnik przestępstw gospodarczych).

Zdecydowany prym w rankingu wiodą Mysłówice prawie 360 przestępstw stwierdzonych. Drugie Wąbrzeźno ma 94 przestępstwa. Trzecie Grajewo to prawie 88 przestępstw stwierdzonych.

Co ciekawe, w miastach znajdujących się w czołówce przeważa przestępczość gospodarcza. W większych miastach takich jak: Katowice, Nowy Sącz i Sopot znaczny udział stanowią przestępstwa kryminalne. Przestępstwa drogowe mają za to znikomy udział w ogólnej strukturze przestępstw stwierdzonych.

3

Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw o charakterze kryminalnym

Nie istnieje jedna wiążąca definicja przestępstwa kryminalnego. Główny Urząd Statystyczny (Polska w liczbach) starał się definiować przestępstwo kryminalne jako zwykłe przestępstwo, w oparciu o definicję wynikającą z Kodeksu Karnego – jednak należy uznać to za metodologicznie niepoprawne, ponieważ wtedy ta definicja będzie absorbowała każde przestępstwo np. gospodarcze. Niemniej na podstawie tego zestawienia można uznać, że przestępstwo kryminalne to każde inne przestępstwo niż gospodarcze i drogowe. Zaliczyć do nich należy m.in. pobicie, napaść, rozbój.

Lp.	Nazwa miasta	Liczba przestępstw	Wskaźnik wykrywalności	Województwo
1.	Jelenia Góra	34,0	66%	dolnośląskie
2.	Sopot	31,8	58%	pomorskie
3.	Legnica	29,3	48%	dolnośląskie
4.	Świętochłowice	28,0	76%	śląskie

5.	Chocianów	26,5	70%	dolnośląskie
6.	Polkowice	26,5	70%	dolnośląskie
7.	Przemków	26,5	70%	dolnośląskie
8.	Wrocław	25,6	39%	dolnośląskie
9.	Katowice	25,6	64%	śląskie
10.	Lubań	49,2	47%	dolnośląskie
11.	Świeradów-Zdrój	24,4	47%	dolnośląskie
12.	Leśna	24,4	47%	dolnośląskie
13.	Olszyna	24,4	47%	dolnośląskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_przestepstw_o_charakterze_kryminalnym [dostęp 20.08.2023 r]

W przestępstwach kryminalnych dominują dwa województwa – dolnośląskie i śląskie. W przedstawionym zestawieniu znajduje się za to tylko jedno miasto z innego regionu – Sopot.

Na tej liście zaczynają się pojawiać duże miasta, w których popełnianych jest wiele przestępstw, a poziom wykrywalności jest niski np. Wrocław i Legnica.

Niniejsze zestawienia stanowią o problemie z przestępczością kryminalną, co potwierdzają inne badania dotyczące powrotu do przestępstwa, że województwa byłego zaboru pruskiego tj. dolnośląskie, śląskie, ale także wielkopolskie, opolskie i zachodniopomorskie są zagrożone wysokim poziomem przestępczości kryminalnej.¹²

4

Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw przeciwko mieniu

Główny Urząd Statystyczny definiuje przestępstwo przeciwko mieniu jako przestępstwo, które godzi w mienie prywatne. Do osobnej grupy zalicza przestępstwa przeciwko tzw. mieniu społecznemu.

Zgodnie z Kodeksem karnym do przestępstw przeciwko mieniu prywatnemu należy zaliczyć odpowiednio: kradzież (Art. 278); kradzież z włamaniem (Art. 279); rozbój (Art. 280); kradzież rozbójnicza (Art. 281); wymuszenie rozbójnicze (Art. 282); przywłaszczenie (Art. 284); uruchomienie impulsów telefonicznych (Art. 285); oszustwo (Art. 286); oszustwo komputerowe (Art. 287); zniszczenie mienia ruchomego (Art. 288); zabór pojazdu w celu krótkotrwałego użycia (Art. 289); kradzież drzewa z lasu (Art. 290); paserstwo umyślne (Art. 291);

¹² Powrotność do przestępstwa w latach 2009 – 2015, Warszawa 2017, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/download,3502,12.html> [dostęp 22.08.2023 r.]

paserstwo nieumyślne (Art. 292); paserstwo programu komputerowego (Art. 293). W definicje przestępstwa przeciwko mieniu wchodzi typy kwalifikowane tych przestępstw.

Lp.	Nazwa miasta	Liczba przestępstw	Województwo
1.	Włocławek	37,6	kujawsko-pomorskie
2.	Katowice	33,3	śląskie
3.	Legnica	27,9	dolnośląskie
4.	Jelenia Góra	27,9	dolnośląskie
5.	Wrocław	24,6	dolnośląskie
6.	Słupsk	24,1	pomorskie
7.	Sopot	24,1	pomorskie
8.	Chocianów	23,1	dolnośląskie
9.	Polkowice	23,1	dolnośląskie
10.	Przemków	23,1	dolnośląskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_przestepstw_przeciwko_mieniu [dostęp 20.08.2023 r]

W przypadku przestępstw przeciwko mieniu prym wiedzie województwo dolnośląskie – aż sześć z dziesięciu to miasta z tego województwa. Ponownie w czołówce znajdują się większe miasta – Legnica, Katowice, Wrocław, Jelenia Góra, Słupsk, Sopot. Przyczyną takiego wskaźnika przestępczości w tych województwach może być ich wysoki poziom rozwoju.

Niespodziewanie pierwsze miejsce w rankingu zajął Włocławek. Na drugim znajdują się Katowice, a na trzecim Legnica. Należy wskazać, że w tym zestawieniu powtarzają się miasta, które zajmują czołowe miejsca w rankingu przestępstw kryminalnych.

5

Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw drogowych

Pojęcie przestępstwa drogowego definiuje art. 177 Kodeksu karnego. W celu zobrazowania tej definicji należy przytoczyć aktualne brzmienie tego przepisu:

§ 1. Kto, naruszając, chociażby nieumyślnie, zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem wypadku jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonym jest wyłącznie osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na jej wniosek.

Nie ma mowy o przestępstwie w przypadku, gdy obrażenia będące skutkiem wypadku drogowego lub rozstrój zdrowia będą krótsze niż 7 dni. Wtedy mamy do czynienia z przestępstwem.

Lp.	Nazwa miasta	Liczba przestępstw	Województwo
1.	Chocianów	4,9	dolnośląskie
2.	Polkowice	4,9	dolnośląskie
3.	Przemków	4,9	dolnośląskie
4.	Goleniów	4.4	zachodniopomorskie
5.	Maszewo	4.4	zachodniopomorskie
6.	Nowogard	4.4	zachodniopomorskie
7.	Stepnica	4.4	zachodniopomorskie
8.	Gryfów Śląski	4,3	dolnośląskie
9.	Lubomierz	4,3	dolnośląskie
10.	Lwówek Śląski	4,3	dolnośląskie
11.	Mirsk	4,3	dolnośląskie
12.	Wleń	4,3	dolnośląskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_przestepstw_drogowych [dostęp 20.08.2023 r]

Na początku analizy przestępstw drogowych należy wskazać, że ich wykrywalność oscyluje wokół 98-100%, dlatego w tym przypadku zrezygnowano z prezentacji tego zjawiska. Taki wskaźnik wynika z istoty tych spraw tj. dowodem potwierdzającym popełnienie przestępstwa jest zazwyczaj uszczerbek na zdrowiu trwający dłużej niż 7 dni.

W zestawieniu znowu wiodące miejsca zajmują miejscowości z województwa dolnośląskiego, tj. 1 i 8 miejsca ex aeqo. W pierwszej trójce znajdują się dobrze już znane Chocianów, Polkowice i Przemków. Niespodzianką jest reprezentacja zachodniopomorskiego.

6

Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu zostały stypizowane w odrębnym rozdziale Kodeksu karnego. Należy tu wskazać na: zabójstwo (Art. 148); dzieciobójstwo (Art. 149); zabójstwo eutanatyczne (Art. 150); namowa i pomoc do samobójstwa (Art. 151); przerwanie ciąży za zgodą kobiety (Art. 152); przerwanie ciąży bez zgody (Art. 153); śmierć kobiety ciężarnej jako następstwo aborcji (Art. 154); nieumyślne spowodowanie śmierci (Art. 155); ciężki uszczerbek na zdrowiu (Art. 156); średni i lekki uszczerbek na zdrowiu (Art. 157); uszkodzenie prenatalne (Art. 157a); bójka i pobicie (Art. 158); użycie w bójce i pobiciu niebezpiecznych przedmiotów (Art. 159); narażenie na niebezpieczeństwo (Art. 160); narażenie na zarażenie (Art. 161); nieudzielenie pomocy (Art. 162).

Lp.	Nazwa miasta	Liczba przestępstw	Województwo
1.	Sopot	1,1	pomorskie
2.	Gorzów Wielkopolski	1,1	lubuskie
3.	Zakopane	1,0	małopolskie
4.	Zambrów	0,9	podlaskie
5.	Sejny	0,9	podlaskie
6.	Boguszów-Gorce	0,8	dolnośląskie
7.	Jedlina-Zdrój	0,8	dolnośląskie
8.	Szczawno-Zdrój	0,8	dolnośląskie
9.	Głuszycza	0,8	dolnośląskie
10.	Mieroszów	0,8	dolnośląskie
11.	Goleniów	0,8	zachodniopomorskie
12.	Maszewo	0,8	zachodniopomorskie
13.	Nowogard	0,8	zachodniopomorskie
14.	Stepnica	0,8	zachodniopomorskie
15.	Dobra	0,8	zachodniopomorskie
16.	Łobez	0,8	zachodniopomorskie
17.	Resko	0,8	zachodniopomorskie
18.	Węgrzyno	0,8	zachodniopomorskie
19.	Gryfice	0,8	zachodniopomorskie
20.	Płoty	0,8	zachodniopomorskie
21.	Trzebiatów	0,8	zachodniopomorskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_przestepstw_przeciwko_zyciu_i_zdrowiu [dostęp 20.08.2023 r]

W zestawieniu miast, gdzie stwierdzono najczęściej przestępstw przeciwko zdrowiu, pojawiają się nowe pozycje. Na dwóch pierwszych miejscach znajduje się Sopot i Gorzów Wielkopolski, a na miejscu trzecim Zakopane.

Dwóch przedstawicieli ma województwo podlaskie – Zambrów i Sejny. Tym razem w zestawieniu prym wiodą miasta z województwa zachodniopomorskiego, jest ich aż 10 w zestawieniu. Szeroką reprezentację ma także dolnośląskie – 5 reprezentantów.

Z uwagi na różny charakter tych miast ciężko wskazać na czynniki, które stanowią o wysokiej liczbie tych przestępstw, ponieważ motywacja do ich popełnienia nie jest w żaden sposób determinowana geograficznie.

7

Miasta w Polsce z największą liczbą wypadków drogowych

Niniejsza analiza nie dotyczy ściśle przestępstwa, a wypadków drogowych. Niemniej często wypadek jest związany z popełnieniem przestępstwa lub wykroczenia drogowego, dlatego autor zdecydował się omówić także ten aspekt.

W zaproponowanym przez Główny Urząd Statystyczny rozumieniu, a także stosowanie definicji Komendy Głównej Policji, za wypadek drogowy należy uznać zdarzenie mające miejsce w ruchu lądowym, spowodowane poprzez nieumyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa obowiązujących w tym ruchu, którego skutkiem jest śmierć jednego z uczestników lub obrażenia ciała powodujące naruszenie czynności narządu ciała, lub rozstrój zdrowia trwające dłużej niż 7 dni.

Co istotne wszelkie omawiane dane dotyczące wypadków mają swoje źródło w Systemie Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) i pochodzą z 2021 r.

Lp.	Nazwa miasta	Liczba wypadków	Wypadki na 100 tys. mieszkańców	Liczba mieszkańców	Województwo
1.	Łódź	915	137,0	664 071	łódzkie
2.	Kraków	745	95,4	782 137	małopolskie
3.	Warszawa	702	39,2	1 795 569	mazowieckie
4.	Wrocław	503	78,4	642 687	dolnośląskie
5.	Poznań	477	89,9	529 410	wielkopolskie
6.	Gdańsk	383	81,4	470 621	pomorskie
7.	Szczecin	341	86,0	395 513	zachodniopomorskie
8.	Rzeszów	238	119,9	198 609	podkarpackie
9.	Częstochowa	195	90,3	214 342	śląskie
10.	Radom	168	80,7	206 946	mazowieckie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_wypadkow_drogowych [dostęp 20.08.2023 r]

Najwięcej wypadków ma miejsce w największych polskich miastach. Prym wiedzie tutaj Łódź, przed Warszawą i Krakowem. Jest to spowodowane zarówno rozwiniętą infrastrukturą drogową, liczbą pojazdów, jak i zwiększonym ruchem.

W przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców Łódź nadal zajmuje pierwsze miejsce, lecz na drugie wskakuje Rzeszów, a na trzecie Częstochowa.

8

Miasta w Polsce z największą liczbą ofiar śmiertelnych na skutek wypadków drogowych

Lp.	Nazwa miasta	Ofiary śmiertelne	Ofiary śmiertelne na 100 tys. mieszkańców	Liczba mieszkańców	Województwo
1.	Warszawa	42	2,3	1 795 569	mazowieckie
2.	Łódź	15	2,2	664 071	łódzkie
3.	Poznań	14	2,6	529 410	wielkopolskie
4.	Kraków	12	1,5	782 137	małopolskie
5.	Kielce	10	5,2	191 448	świętokrzyskie
6.	Wrocław	10	1,6	642 687	dolnośląskie
7.	Zgorzelec	9	30,5	29 253	dolnośląskie
8.	Szczecin	9	2,3	395 513	zachodniopomorskie
9.	Gdańsk	9	1,9	470 621	pomorskie
10.	Częstochowa	8	3,7	214 342	śląskie
11.	Lublin	8	2,4	336 339	lubelskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_ofiar_wypadki_drogowe [dostęp 20.08.2023 r]

Należy wskazać, że statystyka dotycząca wypadków drogowych jest ściśle powiązana z liczbą wypadków śmiertelnych. Tutaj także przeważają wielkie ośrodki miejskie.

W przypadku liczb bezwzględnych na czele znajduje się Warszawa przed Łodzią i Poznaniem. Jednak, jeśli spojrzymy na liczbę ofiar śmiertelnych na 100 tys. mieszkańców, to zachodzą tutaj pewne zmiany. Na pierwszym miejscu znajduje się Zgorzelec, na drugim Kielce, a trzecim Częstochowa.

Szczególne uwagi należy zwrócić na pozycję Zgorzelca – jest to najmniejsze miasto w zestawieniu i posiadające największy i wyraźnie odstający od reszty wskaźnik liczby ofiar śmiertelnych przypadających na 100 tys. mieszkańców – aż 31 ofiar, czyli prawie 6 razy więcej od drugich w tym zestawieniu Kielce.

9

Miasta w Polsce z największą liczbą rannych na skutek wypadków drogowych

Lp.	Nazwa miasta	Liczba wypadków	Wypadki na 100 tys. mieszkańców	Liczba mieszkańców	Województwo
1.	Łódź	1079	161,5	664 071	łódzkie
2.	Kraków	779	99,8	782 137	małopolskie
3.	Warszawa	752	41,9	1 795 569	mazowieckie

4.	Wrocław	549	85,6	642 687	dolnośląskie
5.	Poznań	548	103,3	529 410	wielkopolskie
6.	Gdańsk	417	88,6	470 621	pomorskie
7.	Szczecin	394	99,4	395 513	zachodniopomorskie
8.	Rzeszów	280	141,1	198 609	podkarpackie
9.	Częstochowa	235	108,8	214 342	śląskie
10.	Radom	218	104,8	206 946	mazowieckie

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Miasta w Polsce z największą liczbą przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców” (W oparciu o dane GUS dla powiatów z 2022 roku) https://www.polskawliczbach.pl/miasta_z_najwieksza_liczba_rannych_wypadki_drogowe [dostęp 20.08.2023 r]

Omawiane zestawienie także jest powiązane z liczbą wypadków w ogólnym ujęciu i liczbą wypadków śmiertelnych. Nadal w zestawieniu przewijają się największe miasta w Polsce.

Na czele znajduje się Łódź przed Krakowem i Warszawą. Jeśli chodzi o przeliczenie na 100 tys. mieszkańców, to także niechlubne pierwsze miejsce zajmuje Łódź przed Rzeszowem i Częstochową.

10 Podsumowanie

Przedmiotowa analiza nie ma charakteru kompleksowego – dotyczy wybranych zagadnień przestępczości w ujęciu kryminologicznym i prawnym. Autor zdecydował się na takie przedstawienie zagadnienia z uwagi na dostępność i aktualność źródeł.

W tym miejscu należy wskazać, że istnieją prace, które kompleksowo podchodzą do analizy przestępczości w ujęciu geograficznym, ale nie opierają się one o najnowsze dane, a jeśli już tak jest, to dotyczą sektorowych zagadnień lub wybranego typu przestępstw. Wynika to z trudności związanej z pozyskaniem informacji. Najbardziej wiarygodnymi danymi dysponuje Komenda Główna Policji. W przypadku analiz opierających się o inne dane należy zweryfikować ich źródło oraz pochodzenie.

Dla kontrastu zdawkowo należy omówić zestawienia znajdujące się w pozycji „Geografia Występku i Strachu” z 2008 r. Wybrane typy przestępstw co do zasady są popełniane w województwach zachodnich tj. dolnośląskie, śląskie, zachodniopomorskie, jednak wyodrębniając Warszawę (jako obszar Komendy Stołecznej Policji), także plasuje się ona w czołówce. Na drugim biegunie znajdują się województwa: świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, podkarpackie i małopolskie.¹³

Trochę inaczej wygląda kwestia zgłaszalności przestępstw, co można powiązać z karnością oraz ufnością społeczeństwa. Tutaj prym wiodą województwa wschodnie i centralne – podkarpackie, świętokrzyskie, łódzkie. Z kolei najmniej zgłoszeń występuje w wielkopolskim, śląskim i w Warszawie.

¹³ A. Siemaszko (red.), *Geografia występku i strachu – Polskie badanie przestępczości 2007*.

Z kolei, jeśli chodzi o zadowolenie z działania służb, to najwyższe było one w województwach – warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim, a najniższe w wielkopolskim i łódzkim. Trzeba mimo wszystko pamiętać, że omawiane dane pochodzą z 2008 r., więc należy je traktować historycznie i porównawczo.

Ponadto w najnowszym Atlasie Przedsiębiorczości zaprezentowano dane aktualne na 2019 r., z których wynika, że najwięcej przestępstw stwierdzonych na 100 tys. mieszkańców jest w województwach; zachodniopomorskim, lubuskim i dolnośląskim, a najmniej w podlaskim i podkarpackim.

Co ciekawe, autorzy dostrzegli wzrost przestępczości w latach 2017-2019, względem poprzedniego badania. Zauważono tendencję wzrostową w przypadku przestępstw internetowych.¹⁴

Podsumowując, co do zasady najwięcej przestępstw, które obejmują powyższe zestawienia, jest popełnianych w miastach zachodniej Polski. Należy wskazać, że badanie zaprezentowane w najnowszym Atlasie Przestępczości potwierdzają niniejszą tezę.¹⁵

W przypadku przestępstw drogowych oraz liczby wypadków, rannych oraz ofiar śmiertelnych istnieje wyraźny związek pomiędzy liczbą ludności a liczbą omawianych zdarzeń. Im większe natężenie ludności na danym obszarze, tym większe ryzyko wystąpienia przestępstwa drogowego oraz konsekwencji, które z tego wynikają.

Wspomniana powyżej teza może być także trafna w przypadku ogólnej struktury przestępczości. Z danych zawartych w Atlasie Przestępczości 6 wynika, że województwa wschodnie cechują się niskim poziomem przestępczości i niską gęstością zaludnienia (z wyjątkiem Warszawy i okolic oraz innych miast wojewódzkich).¹⁶

Należy bacznie śledzić strukturę przedstawionych powyżej przestępstw i zjawisk. W Polsce stale zachodzą zmiany społeczne, ekonomiczne i kulturowe, co ma niewątpliwy wpływ na omawiane zestawienia. Być może za kilka lat geografia wybranych przestępstw ulegnie drastycznym zmianom. Istotne jest, aby służby zdawały sobie sprawę z zagrożeń, były wyposażone w odpowiednie uprawnienia i narzędzia, a także odpowiednio reagowały na zachodzące zmiany.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ B. Gruszczyńska, M. Marczewski, A. Siemaszko, P. Ostaszewski, J. Włodarczyk-Madejska, J. Klimczak, *Atlas Przestępczości 6*, Warszawa 2021.

¹⁶ Tamże.

Bibliografia

Literatura:

- D. T. Herbert, *Crime and place: an introduction*, [w:] D. J. Evans, D. T. Herbert (red.), *The Geography of Crime*, Routledge, Londyn, Nowy York 1989, s. 1.
- G. S. Becker, *Crime and Punishment: An Economic Approach*, «*Journal of Political Economy*» 78/1968, s. 169-217
- B. Karwat, *Uwarunkowania zachowań przestępczych*, Nauka, Polityka, Kultura, Społeczeństwo, Artykuł naukowy, 2007
- B. Holyst, *Kryminologia*, Warszawa 2009, s. 911-915.
- T. Hanausek, *Kryminalistyka – zarys wykładu*, Warszawa 2008, s. 14.
- M. Kwiek, *Etiologia przestępczości z perspektywy teorii historii życia*, Kraków 2020.
- A. Siemaszko (red.), *Geografia występku i strachu – Polskie badanie przestępczości 2007*.
- B. Gruszczyńska, M. Marczewski, A. Siemaszko, P. Ostaszewski, J. Włodarczyk-Madejska, J. Klimczak, *Atlas Przestępczości 6*, Warszawa 2021.

Źródła:

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.
- <https://statystyka.policja.pl/download/20/232288/Uwagiidefinicje.docx> [dostęp 22.08.2023 r.]
- Powrotność do przestępstwa w latach 2009 – 2015, Warszawa 2017, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/download,3502,12.html> [dostęp 22.08.2023 r.]